

Beurs

netwerken, lezingen,
nieuwe producten

in Be

Veel Nederlanders trof Eric de Ruijter op de *Stage/Set/Scenery*, een oude beurs onder een nieuwe naam in Berlijn. Daarnaast gezelligheid, goede lezingen en veel nieuwe producten. Voor degenen die er niet waren is hier het verslag. | DOOR: ERIC DE RUIJTER |

Tot twee jaar geleden was er in Berlijn de Showtec-beurs, een samenwerkingsverband tussen de DTHG, de Duitse vereniging voor technici, en Reed Elsevier. De DTHG zegde deze samenwerking op en begon, na een flink dispuut met Reed Elsevier over de rechten op een beurs in Berlijn en de naam Showtec, zelf *Stage | Set | Scenery*. Voor een eersteling is het beursgebouw goed gevuld. Drie hallen staan vol met theatertechnische zaken, een vierde herbergt de podia voor het uitgebreide lezingenprogramma en de stands van opleidingen op theatergebied en internationale verenigingen, waaronder de VPT.

Met de vele aanwezige Nederlanders voert het netwerkelement op zo'n eerste beursdag de boventoon. Dat gaat zo: na gemiddeld vijftien meter gelopen te hebben, kom je een bekende tegen en stop je voor een praatje. Na de begroetingsrituelen, een kort gesprek over wie wat doet op dit moment, kappen beide partijen het gesprek onder het uitspreken van 'ik zie je later' beleefd af en loop je weer vijftien meter verder, waarna het ritueel zich herhaalt. Bijkomen hiervan doe je bij een van de lezingen of in de stands van bedrijven. Daar is het over het algemeen beter toeven met behoorlijke wijn, goed eten en snacks dan in de beurscafeteria's. Zo'n typische

rlijn

beursdag werd in dit geval afgesloten met prijsuitreikingen, speeches, bier en bockwurst.

Het kwadraat van traag

Ondertussen heb je na zo'n eerste dag wel degelijk een beeld gekregen van wat de moeite waard is en wat niet. Voor de lezers van Zichtlijnen is dat zeker het lezingenprogramma. Interessant was een serie voordrachten over renovaties en nieuwbouw van Duitse theaters. Er valt maar één conclusie te trekken: in Duitsland is de bureaucratie en de hoeveelheid benodigde tijd voor het gehele proces het kwadraat van wat we in Nederland al tergend traag vinden.

Er blijken veel theaters uit de jaren zestig en zeventig – vaak grote complexen met een grote zaal en meerdere kleine zalen – met dusdanig achterstallig onderhoud te kampen dat renovatie of nieuwbouw noodzakelijk is. Zo ook in Karlsruhe. De door de wol geverfde projectleider van het theater legt fijntjes uit dat de nieuwbouw dusdanig lang gaat duren dat alle direct betrokkenen bij het proces behalve hijzelf tegen de tijd van oplevering met pensioen zullen zijn. Het denken begon in 2006 en de oplevering is gepland in 2027! Op dit moment, twaalf jaar voor oplevering, wordt de architect gekozen en tot in detail vastgelegd wat er in 2027 aan inventaris en soorten ruimtes nodig zal zijn. Dat betekent dat je over twaalf jaar vervolgens zo'n veertig jaar werkt in een theater dat tot stand is gekomen op basis van de ideeën over theater uit 2006. Ook al zijn er in Nederland voorbeelden te over van lange processen van idee naar uitvoering, zo bont maken we het toch niet. Wat de projectleider van het Badisches Staatstheater Karlsruhe goed aanpakt is dat hij al een paar jaar bezig is met het organiseren van draagvlak voor de plannen. Niet alleen bij de 900 medewerkers van het theater, maar ook bij de lokale bevolking om poli- ▶

Messe Berlin | FOTO: © MESSE BERLIN |

Technische presentaties

Er was een aantal boeiende presentaties over de ontwikkelingen op het gebied van ledschijnwerpers en de ledjes zelf. Maar vooral de lezingen over complexe systemen, zoals de aansturing van tienduizenden vliegbewegingen of de interactie tussen ledwanden en led-displays, waren razend interessant. We komen in het tijdperk dat alles met alles verknoopt gaat worden.

Voorzetstukken

ETC toonde een interessante ontwikkeling: met de schijnwerpers in de Source 4 Led Series 2 System kun je voorzetstukken op de behuizing van de lamp plaatsen, zodat je er een horizonbak, fresnel- of profielschijnwerper van kunt maken. Het ziet er

slim en efficiënt uit. Zie: www.etconnect.com/S4LEDSystem/

3D software

Net als de Source 4 Led Series is ook de VISTOR van SBS Bühnentechnik haalbare kaart voor in het theater. Deze nieuwe software maak het mogelijk om in de voorfase een complete show, dus alle hijsbewegingen, lichtstanden, decor en alles wat verder op het toneel en in de zaal plaats heeft realistisch vanuit alle mogelijke perspectieven te bekijken. Zie: www.sbs-buehnen-technik.de/uploads/media/ST_VISTOR.pdf

52.000 vliegbewegingen

Stel je krijgt de opdracht om de aansturing en hardware te ontwerpen voor twee grote objec-

ten die tussen de 7.500 en 10.000 shows in het Duitse paviljoen op de Expo 2015 in Milaan mee moeten gaan en een uitval van niet meer dan 1% mogen hebben. Om het nog wat complexer te maken gaat het om objecten die boven mensen bewegen (dus strenge veiligheidseisen hebben), in een paviljoen dat ten tijde van de productie van soft- en hardware nog helemaal niet bestond, zodat de complexe vliegbewegingen alleen droog geoefend konden worden. En zeker niet onbelangrijk is dat het gaat om 52.000 te programmeren vliegbewegingen. E3 Ingenieurs is er in geslaagd om dat met behulp van complexe algoritmes, op maat gemaakte aansturing, ingenieuze 3D-modellen ▶

tiek sterker te staan. Gezien de ervaringen van de projectleiders van twee fuserende theatergezelschappen in Dresden is dat een goede aanpak. Zij waren heel open over hun frustraties met de gemeentepolitiek in hun stad: in het jarenlange proces werd hen alleen maar geld afgenomen, door bezuinigingen, telkens nieuwe politieke keuzes en door boetes vanwege fouten in aanbestedingsprocedures.

Deze duur en complexiteit van renovatie- en nieuwbouwtrajecten heeft zeker ook te maken met de schaalgrootte, waarbij het niet zelden gaat om gebouwen met vier tot vijf zalen met uiteenlopende functies en uiteenlopende omvang. Daarnaast moet rekening gehouden worden met allerlei andere ruimtes zoals studio's en decor- en kostuumwerkplaatsen. In het Duitse systeem is het nog steeds zo dat theatergebouwen vaste gezelschappen herbergen die vrijwel alles binnenshuis produceren en fabriceren. Exemplarisch voor die manier van werken is het verhaal van Rainer Münz over de nieuwbouw van de werkplaatsen in Frankfurt am Main. De Städtische Bühnen Frankfurt besloot

De stand van Trekwerk uit Weesp | FOTO: © MESSE BERLIN |

Barok theater met achttiende-eeuwse ma

zig op de beurs, zegt dat het proces van aanbesteden heel anders verloopt dan wij in Nederland gewend zijn. Alles wordt na elkaar aanbesteed, zodat het kan gebeuren dat door tegenvallers het budget voor een volgende fase wordt beperkt. Dat is ook de ervaring van de mannen die in Dresden het project Kraftwerk Mitte begeleiden. Zij weten nu al dat ze

Europees 'rijbewijs' voor technici

Een belangrijke presentatie op de beurs, die de toekomst van theatertechnisch Europa aangaat, was het ETTE-project, (European Theatre Technician Education). De kern van het project is de ontwikkeling van een Europees 'rijbewijs' voor theatertechnici. Het is opgezet door de VPT en OSAT, de Duitse DTHG, het Belgische STEPP, het Zweedse STTF en de Belgische HBO-opleiding RITS. Het wordt een bewijs waarmee in de toekomst technici in de hele EU kunnen werken. Het project moet leiden tot een document waarin is afgestemd waar technici aan moeten voldoen om veilig op elkaars podia te mogen werken. De landen die er aan deelnemen streven ernaar het eind 2017 rond te hebben, om het vervolgens uit te rollen over de hele EU.

Het 'rijbewijs' heeft een voorkant die aangeeft dat een technicus aan de basiskwa-

Het techniekbewijs maakt het makkelijker om grensoverschrijdend te werken

om de te kleine en verouderde werkplaatsen nieuw aan het theater te bouwen, midden in de stad, naast de wolvenkrabbers. Het budget alleen al zegt genoeg over de omvang: 62 miljoen, alleen voor de werkplaatsen!

Lian The van ToornendPartners, aanwe-

bij oplevering een dusdanig laag inrichtingsbudget hebben dat ze goeddeels met de oude inrichting en hooguit een nieuwe basale theatertechnische installatie van start moeten gaan. Ze calculeren in dat ze nog jaren na oplevering bezig zijn met het inbouwen van aanvullende apparatuur.

machinerie | FOTO: © MESSE BERLIN |

ificaties van veilig werken op een podium voldoet. De achterkant ervan geeft de meer specifieke competenties van de technicus aan op bijvoorbeeld het gebied van licht, geluid, hijsen, werken op hoogte of pyrotechniek. Een belangrijk gegeven hierbij is dat dit gaat over competenties en nog niets zegt over de werkwijze: je moet een auto goed en veilig kunnen besturen en je aan de verkeersregels houden. Dat kan zowel als je links of rechts rijdt. Of je ook in staat bent om een vrachtwagen te besturen staat dan op de achterkant aangetekend. In de presentatie op de beurs werd benadrukt dat een dergelijk project begint met het kweken van onderling vertrouwen en het inventariseren van wat de diverse landen verstaan onder veilig werken op een podium. Daarbij wordt uitgegaan van wat men gemeenschappelijk heeft, niet van de verschillen. Belangrijk daarbij is het om goed te inventariseren hoe de competenties in de verschillende landen worden gemeten. Er wordt uiteindelijk een bepaald basisniveau vastgelegd, waarbij geen ruimte is voor een glijdende schaal. Je kunt wel veilig werken op dat niveau of niet.

Het resultaat moet in de ogen van de werkgroep veelomvattend zijn: het techniekbewijs maakt het makkelijker om grensoverschrijdend te werken. Het kan opgenomen worden in bestaande curricula van opleidingen en in bijvoorbeeld functieomschrijvingen. Maar bovenal benadrukt de werkgroep dat het een standaard moet worden die veilig werken concreet terugbrengt op elke werkvloer. Zie: stage-tech-edu.eu ◀

Technische presentaties (vervolg)

en lang oefenen in een ijskoude studio tot een goed einde te brengen. Zie: www.e3-ingenieur-buero.com

Multimedia-presentaties

Niet minder inspirerend was de lezing van Tennagels Medientechnik over de toekomst van multimediapresentaties. De ontwikkelingen gaan razendsnel. Er bestaan nu al led-robots -eenvoudig gezegd een soort ledschermen op wielletjes met een robotuiterlijk die vrij in de ruimte bewegen en bewegingen maken die je tot voor kort voor onmogelijk hield. Wat vooral opvalt is de ingenieuze interactie tussen de content van led-displays naar ledwand, met in de nabije toekomst dan nog ledvloeren, zodat je een totaalvlak hebt waarop je kunt projecteren. Daarbij is het ook mogelijk dat de led-robots precies weten waar jij bent, soms ook wie je bent en hun content daarop afstemmen. Zie: www.tennagels.de

Volledig geautomatiseerde led-studio

Dat voor steeds meer projecten wordt overgestapt op ledschijnwerpers heeft ook te maken met het aanbod aan hogere wattages. De RTS tv-studio in Genève koos volledig voor led toen Arri 400 W led-schijnwerpers (L 10) op de markt bracht en de opbrengst van de 200W versie (L7) met 25%

wist te verbeteren. Wat deze tv-studio verder bijzonder maakt, zijn de mogelijkheden om het licht volledig geautomatiseerd te stellen: de gemotoriseerde schijnwerpers kunnen zelf op 8 punten bewegen. Ze hangen aan rails met telescoopophanging. Zie: www.arri.com/lighting/lighting_equipment/lampheads/led_lampheads/L_series Zie: Despar Systeme: www.despar-systeme.de

Zwarte projectieverf

Te midden van al het technologische geweld waren er ook eenvoudig ogende vernieuwingen zoals de HATO zwarte projectieverf. A. Haussmann, een relatief klein Duits familiebedrijf in theaterbenodigdheden, heeft een zwarte verf ontwikkeld waarop je uitstekend beeld van HD-kwaliteit kunt projecteren, vanuit elke hoek, vanaf elke redelijke afstand. Na jaren van research en vijf maanden experimenteren hebben ze de verf productieklaar. Het proefmodel op de beurs laat een overtuigend resultaat zien. Zie www.ahaussmann.com

Architectuurprijsvraag

Elke vier jaar organiseert de architectuurcommissie van OISTAT (TAC) een architectuurprijsvraag voor jonge architecten. Meestal worden de resultaten tijdens de Praagse Quadriennale getoond. Dit keer

was de tentoonstelling en bekendmaking van de winnaars een paar weken eerder op de Berlijnse beurs. Bijna 200 architecten hadden ingeschreven op de opdracht een theatercomplex te ontwerpen op een locatie aan de rivier de Spree midden in Berlijn. De winnaar was een architectentrio uit Canada, die een rank, op de Spree drijvend theater ontwierpen. In al zijn eenvoud en uitstraling heeft het iets van een Japans paviljoen. Kijk voor de catalogus op: oistat.org/Item/Show.asp?m=1&d=2129

Barok Theater met oude machinerie

Op initiatief van het Theater Museum Berlin stond er op de beurs een schaalmodel van een barok theater uit de 18e eeuw, compleet met houten hijsinstallaties, decor en donder- en bliksemeffecten. Een van de sprekers bij dat theater, Jerome Maeckelbergh (België), wist perfect uit de doeken te doen hoe je die machinerie tegenwoordig nog inventief kunt gebruiken. Hij zet zijn kennis niet alleen in voor mooie verhalen, maar ook om de soortgelijke machinerie in de Bourla Schouwburg in Antwerpen van de ondergang te redden. Vorig jaar organiseerde hij mede een internationale conferentie over oude theatermachinerie. Zie: woodandcanvas.info.yorku.ca